

ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਹਦਾ ਭਾਲਿ ਕੈ

ਪਉੜੀ ॥

ਜੋ ਤੁਧੁ ਸਚੁ ਧਿਆਇਦੇ ਸੇ ਵਿਰਲੇ ਥੋੜੇ॥

ਇਹ, ਗਉੜੀ ਕੀ ਵਾਰ ਮਹਲਾ ੪ ਦੀ ੧੧ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਹੈ, ਜੋ, ਅੰਕ ੩੦੬ ਤੇ, ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ, ਇਕ ਮਨ, ਇਕ ਚਿਤ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਾਧਣ ਵਾਲੇ ਅਸੰਖ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ' ਧਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਰਲੇ, ਥੋੜੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਬੂਲ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ ਜਾਂ criteria ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ, ਕਿ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਗਏ ਹੋਣ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤੇ, ਕਿਸੇ ਕਿੰਤੂ ਪਰੰਤੂ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼, ਗੁਰੂ ਦੇ ਤੁਠ ਪੈਣ ਤੇ ਹੀ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

- - ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਬਹੁਤ ਵਿਰਲੇ ਹਨ ਉਹ ਮਨੁਖ, ਜੋ ਤੈਨੂੰ, **ਸਚ** ਨੂੰ ਸਚਮੁਚ, ਭਾਵ, ਨਿਰ-ਸੰਕਲਪ ਅਰਾਧਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੁਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇਕ ਛਿੰਨ, ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਦੇ, ਅਜਿਹੇ ਜਨ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ, ਬਹੁਤ ਵਿਰਲੇ ਹਨ - '**ਜਿਨ ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਨਾਮੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਤੇ ਜਨ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰਿ॥**', ਪੰਨਾ ੨੧. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹੀ ਸਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ - '**ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਊ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ॥**', ਅੰਕ ੧੪੨੭.

ਜੋ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਇਕੁ ਅਰਾਧਦੇ ਤਿਨ ਕੀ ਬਰਕਤਿ ਖਾਹਿ ਅਸੰਖ ਕਰੋੜੇ॥

- - ਜੋ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਮਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਬਰਕਤ ਸਦਕਾ ਹੀ, ਅਸੰਖਾਂ, ਕਰੋੜਾਂ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਹਰ ਮਨੁਖ ਅਹਾਰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਨਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ, ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ, ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਮਾਈ ਸਦਕਾ ਹੀ ਰਿਜ਼ਕ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਦਾ, ਪੰਡਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖਾਂਦਾ ਹੈ - '**ਪੰਡਿਤ ਤਿਨ ਕੀ ਬਰਕਤੀ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਖਾਇ ਜੋ ਰਤੇ ਹਰਿ ਨਾਇ॥**', ਅੰਕ ੬੪੭. ਮਨੁਖ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਤਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਬਰਕਤ ਅਤੇ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਨ ਦਾ ਦਾਣਾ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਨ ਹੀ ਦਾਤੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ - '**ਸੰਤਨ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦਾਤਾ ਬੀਆ॥**', ਅੰਕ ੬੧੦.

ਤੁਧੁ ਨੋ ਸਭਿ ਧਿਆਇਦੀ ਸੇ ਥਾਇ ਪਏ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਲੋੜੇ॥

- - ਅਗੋਂ ਹੋਰ, ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ! ਸਾਰੀ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੀ ਹੈ,

ਪਰ ਕਬੂਲ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੁਣ ਕੇ ਵਖ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ।

ਇਸ ਪੰਕਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵਡਾ ਰਹੱਸ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਜਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੈਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਭਗਤੀ ਥਾਂ ਪਾ ਕੇ, ਭਾਵ, ਕਬੂਲ ਕਰ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈਂ - 'ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸ ਨੇ ਤੂੰ ਮੇਲਹਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੋ ਥਾਇ ਪਾਏ॥', ਅੰਕ ੭੩੫. ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸੰਤ ਹੀ ਭਲੇ ਤੇ ਉਤਮ ਹਨ, ਉਹੀ ਭਗਤ ਭਲੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸ ਰਾਮ, ਮੁਰਾਰੀ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੇਵਾ ਉਹ ਬਨਵਾਰੀ, ਥਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ - 'ਤਿਨ ਜਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਥਾਇ ਪਈ ਜਿਨ੍ਹ ਕਉ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋਵਤੁ ਬਨਵਾਰੀ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਹੋ ਸੰਤ ਭਲੇ ਤੇ ਉਤਮ ਭਗਤ ਭਲੇ ਜੋ ਭਾਵਤ ਹਰਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ॥', ਅੰਕ ੧੨੦੧.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਿਖੀ ਨੂੰ ਸਚ, ਧਰਮ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਸਾਲ (ਘਰ) ਕਰਕੇ, ਥਾਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ 'ਸਾਲ', ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਲ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ, ਗੁਰੂ ਦੀ team, ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ (entry), ਗੁਰੂ, ਅਤਿਅੰਤ ਭਾਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ, ਸਿਖੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਭਾਗਾਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - 'ਮੈ ਬਧੀ ਸਚੁ ਧਰਮ ਸਾਲ ਹੈ॥ ਗੁਰਸਿਖਾ ਲਹਦਾ ਭਾਲਿ ਕੈ॥' ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਇਹ ਗਲ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਤੇ ਰਹੱਸਮਈ ਹੈ। ਪਰਵਾਨਤ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮਧਾਣੇ ਨਾਲ ਰਿੜਕਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਸਮਝ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਸੇਵਕ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਲੈਣ-ਦੇਣ, ਵਪਾਰ ਕਰਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ - 'ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਸੇਵਕੁ ਹੋਰ ਸਗਲੇ ਬਿਉਹਾਰੀ॥', ਅੰਕ ੪੯੫. ਇਕ ਹੋਰ ਵਡਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅਗੱਮ, ਅਗਾਧ ਪੁਰਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਆਮ ਮਨੁਖ, ਜਿਸਦੀ ਜਿਤਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪਈ ਕਮਾਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਰਪਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਉਹ ਮਨੁਖ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਝਾਲ ਝਲਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - 'ਸਤਿਗੁਰ ਅਗਮ ਅਗਾਧਿ ਪੁਰਖੁ ਕੇਹੜਾ ਝਲੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਝਾਲਾ॥', ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ੧:੩੧. ਇਕ ਵੇਰ, ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਆ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਸਦਾ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਹਾਂਗੇ। ਹਰ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ', ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਉਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਵੇਂ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਣ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ 'ਨਵੇਂ, ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਝਾਲ ਨਹੀਂ ਝਲ ਸਕਦੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹੀ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।' ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਣ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦਾਗੇ ਹੋਏ ਘੋੜੇ ਹੀ ਟਿਕ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਨਵੇਂ ਘੋੜੇ ਬਿਦਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - 'ਦਾਗੇ ਹੋਹਿ ਸੁ ਰਨ ਮਹਿ ਜੂਝਹਿ ਬਿਨੁ ਦਾਗੇ ਭਗਿ ਜਾਈ॥', ਅੰਕ ੯੭੦. ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - '..ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮਤਿ ਚਲੈ ਜੀਉ॥', ਅੰਕ ੯੪. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ, ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਭੋਜਨ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਹਰਿ ਦੇਇ॥ ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਲੇਇ॥ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪਣੀ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥', ਅੰਕ ੧੩੩੫.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਅਨੇਕ ਥਾਈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਬੰਦਗੀ, ਘਾਲਣਾ ਨੂੰ ਗੋਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਥਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਗੋਬਿੰਦੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਥਾਇ ਪਾਏ ਜੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਮਨਿ ਭਾਇਆ॥', ਪੰਨਾ ੯੯੫. ਜਿਸ ਤੇ ਉਹ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪੇ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਚ, ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਿਵ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਜਿਸ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਉਹ ਥਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਜਿਸੁ ਆਪੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਵੀਐ ਰੇ॥ ਸਭੁ ਕੇ ਭਗਤਿ ਕਰੇ ਹਰਿ ਕੇਰੀ ਹਰਿ ਭਾਵੈ ਸੇ ਥਾਇ ਪਾਵੀਐ ਰੇ॥', ਪੰਨਾ ੧੧੧੮. ਪ੍ਰਭੂ ਅਚਿੰਤ ਹੀ, ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪੇ ਹੀ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਥਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ - 'ਹਰਿ ਅਚਿੰਤੁ ਬੁਲਾਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਹਰਿ ਆਪੇ ਪਾਵੈ ਥਾਇ॥', ਪੰਨਾ ੧੨੫੦. ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤੇਤੀ ਕਰੋੜ ਦੇਵਤੇ, ਅਨੇਕਾਂ ਸਿਧ, ਜਤੀ, ਜੋਗੀ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਭੁਖੇ ਰਹਿ ਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਗਮਨ ਕਰਦੇ ਫ਼ਿਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਗਤੀ ਕਮਾਈ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਬਨਵਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤ ਹੀ ਭਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਭਗਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਨ ਜੋ ਹਰੀ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਚੌਥੇ ਨਾਨਕ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਜ, ਇੱਜ਼ਤ ਸੁਆਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕਉ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਸਿਧ ਜਤੀ ਜੋਗੀ ਤਟ ਤੀਰਥ ਪਰਭਵਨ ਕਰਤ ਰਹਤ ਨਿਰਾਹਾਰੀ॥ ਤਿਨ ਜਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਥਾਇ ਪਈ ਜਿਨ੍ ਕਉ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋਵਤੁ ਬਨਵਾਰੀ॥ ਹਰਿ ਕੇ ਹੋ ਸੰਤ ਭਲੇ ਤੇ ਉਤਮ ਭਗਤ ਭਲੇ ਜੋ ਭਾਵਤ ਹਰਿ ਰਾਮ ਮੁਰਾਰੀ॥ ਜਿਨ੍ ਕਾ ਅੰਗੁ ਕਰੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ ਤਿਨ੍ ਕੀ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਪੈਜ ਸਵਾਰੀ॥', ਪੰਨਾ ੧੨੦੧. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੇ ਚਤੁਰੰਗਨੀ ਫ਼ੌਜ ਭਾਵੇਂ ਦੁਰਜੋਧਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵੀ ਜਿਤ ਉਸ ਦੇ ਪਲੇ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਜਿਤ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿਵਾਈ ਸੀ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ 'ਹਰਿ', 'ਰਾਮ', 'ਮੁਰਾਰੀ', 'ਬਨਵਾਰੀ', 'ਗੋਬਿੰਦ' ਨਾਮ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੁਰਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਜੋ ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਖਾਦੇ ਪੈਨਦੇ ਸੇ ਮੁਏ ਮਰਿ ਜੰਮੇ ਕੋੜ੍ਹੇ॥

- - ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਦੇ, ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖਾਂਦੇ, ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ ਉਹ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹੀ ਮੋਇਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ ਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਕੋੜ੍ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਜੰਮਣਗੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰਣ ਨਾਲ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਦੋਖ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਮ, ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਨਰਕ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - 'ਬਿਸਰਤ ਨਾਮ ਐਸੇ ਦੋਖ ਲਾਗਹਿ ਜਮੁ ਮਾਰਿ ਸਮਾਰੇ ਨਰਕਿ ਖਰੇ॥' ਅੰਕ ੧੦੧੪.

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਫਿਟਕਾਰਾਂ ਜੋਗ ਹੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬਦੀਆਂ, ਕੋਹੜ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਦੋਖ ਪਾਪ, ਐਬ ਹੀ ਖਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ - 'ਫਿਟਕ ਫਿਟਕਾ ਕੋੜ੍ਹ ਬਦੀਆ

ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਭਿਮਾਨੁ॥ ਪਾਹਿ ਏਤੇ ਜਾਹਿ ਵੀਸਰਿ ਨਾਨਕਾ ਇਕੁ ਨਾਮੁ॥', ਅੰਕ ੧੪੧੩. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁਖ ਸਭ ਕੁਝ ਖਾਂਦਾ, ਪਹਿਨਦਾ ਹੋਇਆ ਰੱਬ ਦੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮੁਕਰ ਜਾਏ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਦੂਤ ਕਰੜੇ ਹਥੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਾੜਦੇ ਤੇ ਦੰਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਮਨੁਖ ਉਸ ਦੇਣਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ, ਜੋ ਜੀਵਨ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ, ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ - 'ਖਾਦਾ ਪੈਨਦਾ ਮੁਕਰ ਪਾਇ॥ ਤਿਸ ਨੇ ਜੋਹਹਿ ਦੂਤ ਧਰਮਰਾਇ॥ ਤਿਸੁ ਸਿਉ ਬੇਮੁਖੁ ਜਿਨਿ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਦੀਨਾ॥ ਕੋਟਿ ਜਨਮ ਭਰਮਹਿ ਬਹੁ ਜੂਨਾ॥', ਪੰਨਾ ੧੯੫. ਅਜਿਹੇ ਮਨੁਖ ਅਕਿਰਤਘਣਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਸਭ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਟੱਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ - 'ਅਕਿਰਤਘਣਾ ਹਰਿ ਵਿਸਰਿਆ ਜੋਨੀ ਭਰਮੇਤੁ॥', ਪੰਨਾ ੨੦੬.

ਓਇ ਹਾਜਰੁ ਮਿਠਾ ਬੋਲਦੇ ਬਾਹਰਿ ਵਿਸੁ ਕਢਹਿ ਮੁਖਿ ਘੋਲੇ॥

- - ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਹਨ, ਜਗ-ਦਿਖਾਵੇ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਮਿਠਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਜਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਸਮਝੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਕੰਮ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਹਰ ਭਰੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਿਸਚਿਤ ਹੀ, ਜ਼ਾਹਰ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਹਰ ਦਾ ਅਸਰ ਕਦੇ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਮਾਂ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਖਰਬੂਜੇ ਮਤੀਰੇ ਵਰਗਾ ਸੁੰਦਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਤਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਧੋ ਲਈਏ, ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਅਤਿਅੰਤ ਕੌੜਾ ਜ਼ਹਿਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ - 'ਬਾਹਰਿ ਧੋਤੀ ਤੂਮੜੀ ਅੰਦਰਿ ਵਿਸੁ ਨਿਕੋਰ॥', ਪੰਨਾ ੨੮੯.

ਮਨਿ ਖੋਟੇ ਦਯਿ ਵਿਛੋੜੇ॥

- - ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਅਖੀਰ ਤੇ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਖੋਟੀ ਮਤ ਵਾਲੇ, ਜੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ, ਭਖਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਦੀ ਚੰਗਿਆਈ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੀ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਖੋਟੇ ਸਿਕੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਟੇ ਬੰਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੁਜ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਵਿਛੋੜੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ - 'ਖੋਟੇ ਪੋਤੈ ਨਾ ਪਵਹਿ ਤਿਨ ਹਰਿ ਗੁਰ ਦਰਸੁ ਨ ਹੋਇ॥', ਪੰਨਾ ੨੩. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਕ ੬੦੧ ਤੇ, ਫੁਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਚੋਟਾਂ ਖਾਂਦਾ ਹੈ - 'ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ॥'

ਇਹ ਸੰਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ, ਵਿਰਲੇ ਥੋੜਿਆਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਦਾ, ਉਸ **ਸਚ** ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦਕਾ ਸਭ ਰਿਜ਼ਕ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

